

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 3 mars 1932 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av medel ur undsättningsfonden för tillvaratagande av stormfälld skog i vissa delar av landet jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 29 januari 1932 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition nr 66 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:t må av undsättningsfondens tillgångar använda ett belopp av intill 200,000 kronor för vidtagande, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt förslag, av åtgärder för tillvaratagande av stormfälld skog inom vissa delar av landet.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till berörda statsrådsprotokoll.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

Motioner.

1) I: 289 av herr *Pettersson m. fl.*, likalydande med II: 420 av herr *Hilding m. fl.*, vari hemstälts, att de stödåtgärder beträffande stormskadad skog, som riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 66 av den 29 januari 1932 kan komma att besluta, må på samma villkor få gälla även för Gävleborgs, Kopparbergs och Västmanlands län.

2) II: 419 av herr *Pettersson* i Hällbacken, vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta, att de stödåtgärder för tillvaratagande av stormfälld skog, som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 66, måtte utsträckas att jämväl omfatta Gävleborgs, Kopparbergs, Västmanlands och Örebro län.

3) II: 415 av herr *Jönsson* i Boa *m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen måtte medgiva Kungl. Maj:t att ur undsättningsfonden taga ett belopp av, utöver i propositionen begärda, 75,000 kronor att användas i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen angivna grunder inom Blekinge och Kalmar län, dock gällande jämväl sågat virke.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, hänvisas till motionerna.

Förevarande proposition är närmast föranledd av vissa till Kungl. Maj:t inkomna, i statsrådsprotokollet närmare omförmälda framställningar angående beredande av räntefria lån åt köpare av stormfälld skog inom Stockholms, Uppsala, Gotlands och Kalmar län. Dessa framställningar hava av *vederbörande länsstyrelser* livligt tillstyrkts. *Fullmäktige i riksbanken* hava yttrat sig om den form och den förutsättning, varunder den ifrågasatta räntefria krediten kunde tillhandahållas av riksbanken. *Statskontoret* har yttrat sig, i vilken utsträckning medel ur undsättningsfonden kunde tagas i anspråk för det ifrågasatta ändamålet, samt därvid anfört följande.

Enligt för undsättningsfonden gällande bestämmelser kunde fonden anlitas till behövandes undsättning utan återbetalningsskyldighet, då allmänne nöd i någon ort uppstått på grund av missväxt, felslagen skörd, felslaget fiske, översvämning, större eldsvåda eller andra liknande orsaker. Till sådana torde otvivelaktigt kunna hänföras den våldsamma storm, som gått härjande fram över stora delar av Stockholms, Uppsala och Gotlands län.

I den mån härigenom ett allmännare nödläge uppstått, syntes hinder sålunda icke föreligga att disponera medel ur fonden till understöd åt dem, som därav kunde vara i verkligt behov.

Storleken av det belopp, som för nu ifrågavarande ändamål kunde erfordras, vore statskontoret icke i stånd att bedöma.

Fondens tillgångar redovisades den 31 december 1931 på följande sätt:

å statsverkets giroräkning i riksbanken	1,391: 37	
» checkräkning i privatbanker	8,888: 12	
obligationer	533,606: 20	
utestående, av Kungl. Maj:t anvisade lån	62,062: 27	605,947: 96
Avgå av Kungl. Maj:t anvisade, ej utbetalda medel (i runt tal)		60,000: —
		Kronor 545,947: 96.

För undsättning utan återbetalningsskyldighet ägde Kungl. Maj:t årligen av fonden disponera 50,000 kronor. Föreläge i något fall sådana förhållanden, att större belopp ansåges böra anvisas, skulle frågan här om underställas riksdagens prövning. Fondens samtliga förenämnda tillgångar med undantag för utestående av Kungl. Maj:t anvisade lån, 62,062 kronor 27 öre, kunde av statskontoret utan större svårigheter så gott som omedelbart göras likvida. Efter riksdagens hörande skulle alltså av fonden för närvarande kunna disponeras i runt tal 480,000 kronor.

Med hänsyn till de många krav, som ställdes på fonden, och betydelsen av den uppgift, fonden hade att fylla, ansågs sig statskontoret emellertid böra framhålla vikten av att fonden ej alltför mycket nedskures. Ur principiell synpunkt torde visserligen varje nedskärning av fonden böra undvikas, men i beaktande av föreliggande exceptionella omständigheter och rådande ekonomiska förhållanden ville statskontoret icke motsätta sig ett ingrepp i fondens tillgångar. Statskontoret hölle dock före, att åtminstone två tredjedelar av fondens nu disponibla medel borde bibehållas för tillgodoseende av kommande behov.

Departementschefen har anfört följande, varav framgår den närmare innebörden av Kungl. Maj:ts förslag.

»Såsom framgår av förevarande utredning blevo skogarna inom vissa delar av Stockholms, Uppsala och Gotlands län utsatta för mycket stora skador genom den orkanartade storm, som den 15 och 16 december 1931 övergick ifrågavarande trakter. Inom de svårast härjade områdena beräknas stormfällningen omfatta en virkesmassa av sammanlagt ungefär 2,000,000 kubikmeter fast mått, vilket för de berörda skogsarealerna torde motsvara i genomsnitt något över fyra normala årsavverkningar.

Givetvis är det av största vikt, att det stormfällda virket icke förfares utan att det snarast möjligt tillvaratages. Under medverkan av respektive läns skogsvårdsstyrelser har också ett forcerat arbete omedelbart igångsatts för virkets upphuggning, aptering och utdrivning. Med hänsyn till den tidpunkt, vid vilken stormskadorna uppstått, och dessas stora omfattning föreligga emellertid särskilda svårigheter för skogsägarna att vinna avsättning för virket till skäliga pris. Skadorna hava nämligen inträffat vid en tidpunkt, då eventuella köpare i regel redan tillgodosett sitt virkesbehov och alltså icke gärna kunna vara villiga att nu verkställa vidare inköp. Härtill kommer, att rådande tryckta läge på trävarumarknaden ytterligare försvårar avsättningsmöjligheterna.

Såsom i de föreliggande framställningarna och i yttrandena från vederbörande länsstyrelser framhållits är det därför angeläget, att särskilda åtgärder vidtagas för att möjliggöra det stormfällda virkets avsättning redan under denna vinter på sådana villkor, att skogsägarna undgå alltför kännbara förluster. Under medverkan av länsstyrelserna och skogsvårdsstyrelserna hava förhandlingar också pågått i syfte att finna vederhäftiga köpare till åtminstone vissa delar av den stormfällda skogen. Att kunna ernå för säljarna och särskilt för de enskilda, mindre skogsägarna godtagbara köpevillkor har emellertid visat sig vara förenat med svårigheter. Det har härvidlag gällt att söka få till stånd större samlade försäljningar, ty genom ett splittrat utbud av en mängd smärre virkespartier skulle priserna hava oskäligt nedpressats. Vidare är att märka, att sådana skogsägare, vilkas skog utsatts för stora skador, i många fall och särskilt där ekonomin förut är svag hava ett trängande behov att snarast möjligt utfå viss kontant likvid för finansiering av de ganska dryga kostnaderna för det stormfällda virkets upphuggning och utdrivning. Men virkesköparna, vilka måste under en längre tid lagra de sålunda utöver deras normala behov inköpta virkesmängderna, hava icke ansett sig kunna med tillämpande av för säljarna rimliga pris lämna dylik kontant likvid eller överhuvud inlåta sig på ifrågavarande affär med mindre de hållas skadeslösa för uppkommande ränteförluster. Det är närmast i sistnämnda hänseende, som åtgärder från statens sida hava påkallats.

För min del finner jag det vara skäligt, att det allmänna under vissa

förutsättningar bispringer de av olyckan drabbade skogsägarna. Såsom statskontoret erinrat har staten tillförene hjälpande inskridit för lindrande av de svårigheter, som för en bygd eller ort uppstått på grund av missväxt, felslagen skörd, felslaget fiske, översvämning och dylikt. I nu förevarande fall äro förhållandena av liknande beskaffenhet. Därjämte bör bemärkas, att genom åtgärder för det stormfällda virkets tillvaratagande ett avsevärt tillskott av arbetstillfällen beredes arbetsbehövande personer från andra orter, något som under nuvarande förhållanden måste framstå såsom betydelsefullt.

Då jag alltså tillstyrker visst understöd från det allmännas sida för underlättande av avsättning på rimliga villkor av det stormfällda virket, vilket understöd torde böra utgå i form av räntegottgörelse vid köp av virket, vill jag emellertid betona vikten av att hjälpen lämnas under sådana villkor, att den medför avsett stöd för vederbörande skogsägare, samt att understödet begränsas att avse leveranser från skogar, tillhöriga enskilda personer. I förstnämnda hänseendet bör kontroll utövas rörande ingångna försäljningsavtal för utrönande av att ej andra virkespartier än stormfällda medtagas samt att skogsägarna tillförsäkras skäliga pris och få tillfredsställande betalningsterminer. Den i sistnämnda hänseende angivna regeln medför, att skogar tillhöriga kronan, Uppsala akademi och Gimo-Österby bruks aktiebolag undantagas.

Beträffande försäljningarnas finansiering torde, med den av mig nu tillstyrkta anordningen med viss räntegottgörelse, någon särskild kreditanordning ej vara erforderlig. Kreditanskaffningen synes nämligen kunna, i viss anslutning till vad fullmäktige i riksbanken anfört, ordnas på exempelvis följande sätt. Sedan köpare, som ingått vederbörligen godkänt försäljningsavtal rörande viss virkesleverans, för en var likvidtermin beräknat det belopp, som skall av honom vid ifrågasvarande termin utbetalas, och sagda beräkning granskats, diskonteras en eller flera av köparen accepterade växlar om tillhoppa sålunda beräknat belopp i vanlig ordning i köparens bank, vilken sedan torde kunna i riksbanken rediskontera växlarna, försedda med den förlagsgivande bankens endosament. För det diskonto, som av riksbanken därvid debiteras, bör i särskild ordning gottgörelse lämnas av statsmedel.

Den erforderliga kontrollen över ingångna försäljningsavtal och av köparna gjorda likvider torde lämpligen böra omhänderhavas av vederbörande länsstyrelse under medverkan av länsjägmästaren. Likaså torde utbetalandet av räntegottgörelsen böra ske genom länsstyrelsen.

Beträffande Gotlands län har ifrågasatts viss försäljning till statens järnvägar av stormfällt virke, upphugget till slipers. Därest dylik försäljning kommer till stånd, torde vad förut anförts rörande räntegottgörelse böra i tillämpliga delar gälla jämväl i detta fall.

Vad angår det belopp, vartill kostnaderna för den ifrågasatta räntegottgörelsen skulle uppgå, har en verkställd uppskattning givit vid han-

den, att för Stockholms och Uppsala län tillhopa torde böra räknas med följande försäljningsmängder av beskaffenhet att kunna inordnas under hjälpåtgärderna, nämligen i runt tal 670,000 stycken timmer och 160,000 kubikmeter (löst mått) pappersved. Värdet av dessa leveranser torde kunna uppskattas till sammanlagt ungefär 3,000,000 kronor. Det för räntegottgörelsen erforderliga beloppet, vilket givetvis är beroende av diskontots höjd, synes för sagda läns vidkommande med hänsyn till förenämnda beräkningar kunna uppskattas till 150,000 à 180,000 kronor. För Gotlands läns vidkommande torde ett belopp av 20,000 à 25,000 kronor böra vara tillfyllest. Härjämte synes, med hänsyn till vad som i förberörda skrivelse från länsstyrelsen i Kalmar län blivit anfört rörande vissa därstädes under förliden sommar timade stormskador, om ock förhållandena därstädes i viss mån avvika från de i Uppland och på Gotland föreliggande, ett mindre belopp böra beräknas jämväl för sagda län och möjligen även för ytterligare något område. Såvitt nu kan bedömas torde för ifrågavarande hjälpåtgärder inom samtliga nu åsyftade områden ett sammanlagt belopp av intill 200,000 kronor böra finnas tillgängligt.

I anslutning till vad statskontoret anfört vill jag förorda, att ifrågakommande understödsbelopp må utgå av medel ur undsättningsfonden. Härför erfordras emellertid riksdagens samtycke.»

Genom utredningen i ärendet finner utskottet klarlagt, att under 1931 omfattande skogsområden blivit så hårt drabbade av stormskador, att ett bistånd från statens sida för att underlätta virkets avsättning till skäligt pris måste anses vara väl motiverat.

Utskottet.

Såsom ovan framhållits har förevarande proposition föranletts av vissa till Kungl. Maj:t inkomna framställningar om beredande av räntefria lån åt köpare av stormfälld skog inom Stockholms, Uppsala, Gotlands och Kalmar län, och de i propositionen föreslagna stödåtgärderna hava närmast avseende å förhållanden inom sagda län. I de i ämnet väckta motionerna framhålles emellertid, att jämväl å skogsbestånden inom Gävleborgs, Kopparbergs, Västmanlands, Örebro och Blekinge län inträffat stormskador i sådan omfattning, att de föreslagna stödåtgärderna borde få omfatta även sistnämnda län. Motionen II: 415 går därjämte ut på att ur undsättningsfonden skulle utöver det i propositionen ifrågasatta beloppet få tagas i anspråk ytterligare 75,000 kronor, sistnämnda belopp för stödåtgärder inom Blekinge och Kalmar län och därtill gälla jämväl sågatt virke. Med avseende å vad i motionerna föreslagits om en utvidgning av området för statens understödande verksamhet i förevarande avseende vill utskottet uttala, att det synes böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att fördela i propositionen avsett bidrag med hänsyn till det föreliggande största behovet, oberoende av den trakt av landet, varom det kan vara fråga. Beträffande det i motionen II: 415 framställda förslaget om beredande

av ytterligare medel från undsättningsfonden utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit har det blivit för utskottet upplyst, att då efter propositionens avlåtande inom Stockholms och Uppsala län försäljning i regelmässig ordning av virke från stormfälld skog ägt rum i ej obetydlig omfattning, anledning funnes för antagandet att de för dessa län i propositionen beräknade beloppen icke skulle behöva i sin helhet tagas i anspråk. Vid sådant förhållande och i betraktande av de av statskontoret uttalade betänkligheterna mot att undsättningsfonden för ifrågavarande ändamål tages i anspråk i alltför stor omfattning anser sig utskottet icke böra gå utöver det i propositionen begärda beloppet. Slutligen vill utskottet uttala, att utskottet icke kan biträda det i nu sist berörda motion framställda förslaget, att ifrågavarande stödverksamhet skulle avse jämväl sågat virke.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

1) att riksdagen må med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och motionerna I:289 och II:420 samt II:419 medgiva, att Kungl. Maj:t må av undsättningsfondens tillgångar använda ett belopp av intill 200,000 kronor för vidtagande, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt förslag, av åtgärder för tillvaratagande av stormfälld skog;

2) att motionen II:415, i den mån den ej kan anses besvarad genom vad utskottet här ovan anført och hemställt, ej må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 mars 1932.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 27.